

Kriisivalmidus ja elanikkonnakaitse

28. Euroopa Liidus tuleb edasi arendada **ühist valmisolekut reageerida erinevatele raskete tagajärgedega kriisidele ja ohustsenaariumidele, sh sõjaline ohustsenaarium või ulatuslik hübriidrünnak**. Tuleb jätkata **ühiste reageerimisvõimekuste** (nt ELi elanikkonnakaitse mehhanismi rescEU võimekused) **loomist ja kriisivarude eelpaigutamist** vastavalt regionaalseid erisusi arvestavatele ohuhinnangutele.

29. Ühiselt tuleb parandada valmisolekut **elanike evakuatsiooni** korraldamiseks ning **keemiliste, bioloogiliste, kiirgus- ja tuumaohutude** seireks ja neile reageerimiseks.

30. **Toiduvarude ja tarneahelate toimepidevuse** tagamiseks kriisiolukordades tuleb välja töötada ühtne ELi kriisiplaan, mis sisaldab kriisikavu varude haldamise, logistika, tarneahela prioriteetide ning liikmesriikide koostöö kohta, sh arvestades nn rinderiikide aktiivse toetamise vajadust sõjalise kriisi korral.

31. Ohuhinnanguid aluseks võttes tuleb Eestis või lähiriikides tagada **eelpaigutatud ravimite, meditsiiniseadmete ja veretoodete varud**.

32. Välja tuleb töötada ühised hädaolukorra plaanid ning parandada piiriülest andmevahetust ja koostööd, et hallata koordineeritult **mere- ja piiriveekogude reostusjuhtumeid**.

33. ELis tuleb **tugevdada veeteenuse vastupidavust keskkonna-, majandus- ja geopoliitilistele ohtudele**, rakendades varajase hoiatuse süsteeme, kriisijuhtimise mehhanisme, ringmajanduse põhimõtteid ja strateegilisi veevarude kaitsemeetmeid. Välja tuleb töötada veeteenuse kvaliteedi, toimepidevuse ja jätkusuutlikkuse standard, selleks, et **tagada puhas ja taskukohane vesi**.

34. **Sõjaliste ja tsiviilsete küberkogukondade koostöö tugevdamine** on hädavajalik, et tõhusamalt kaitsta kriitilist infrastruktuuri, ennetada ja tõrjuda küberrünnakuid ning koordineeritult kriise hallata. Eriti olulised on Euroopa Liidu ja NATO koostöö ning ühisõppused, mille kaudu tuleb ühtlustada lähenemisviise, jagada reaajas infot ning suurendada hübriid- ja küberohtudele vastupanu võimet.

Käsiraamatu artikli viimane uuendus 19.06.2025